
Аҳолини рўйхатга олиш жараёнида ёш ҳақида маълумотларни олиш

Ёш ҳақида маълумот олиш учун туғилган кун ҳақида маълумот тўплаш тавсия этилади. Бу рўйхатга олиш вақтида аниқ ёшдаги маълумотларни тўплашдан кўра аниқроқ маълумот олиш имконини беради. Туғилган сана ҳақида маълумот тўплаш маълумотлар жадвалларини икки шаклда: туғилган йил ва тўлиқ йиллар сонини ишлаб чиқишга имкон беради. Туғилган сана, шу билан бирга, рўйхатга олиш вақтига нисбатан ёшни ҳисоблаш имконини беради. Ёшнинг энг муҳим ўзгарувчилардан бири эканлигини ҳисобга олинсак, бу ҳақда маълумот рўйхатга олиш доирасида тўпланган ва кўплаб жадваллар ва таҳлил турларида ишлатиладиган ёш ҳақидаги маълумотларда ишлатиш учун имкон қадар тўлиқ ва аниқ бўлиши жуда муҳимдир. Агар ёш ҳақида маълумот бўлмаса, нотўғри ёки қарама-қарши бўлса, унда ёшни шахс ёки оила ҳақидаги бошқа маълумотлар асосида импутатсия усули билан аниқлаш керак.

Туғилишнинг аниқ санаси ҳақида маълумот тўплаш аҳолининг катта қисмига нисбатан қийинчиликларга олиб келиши мумкин бўлган мамлакатлар, ишлатилган усуллар тўплами йилнинг чораги ёки бошқа вақтини белгилаш усулига ўзгартирилиши мумкин. Кун/ой/йилга нисбатан жавоб бериш учун махсус тақдим этилган ячейкалар билан рўйхатга олиш варақаси шаклларида, йилнинг мавсуми каби қўлда ёзилган жавоблар кодлаш учун жавобгар бўлмайди. Ота-оналаридан катта бўлган болалар каби мумкин бўлмаган жавоблар тартибга солиниши керак. Агар ёш йилларда ҳисобланса, ота-оналарнинг ойлар давомида болаларнинг ёшини нотўғри кўрсатиш муаммосига эътибор берилиши керак. Бундан ташқари, кекса ёшдаги шахслар тўғрисидаги маълумотларга эътибор қаратиш керак, чунки ахборотни тақдим этишда хатолар катта ёшдаги шахсларда янада кенг тарқалган.

Минтақадаги кўплаб мамлакатлар турли хил маълумотларни тўплаш учун махсус гуруҳлар сифатида болалар, ёшлар ва қариялар каби аҳоли гуруҳларини ажратадилар. Қизиқарли бўлиши мумкин бўлган болалар ва ёшлар ҳақидаги маълумотлар оила тури (тўлиқ ва тўлиқ бўлмаган оила), оилавий даромад, бандлик ҳолати, ота-оналар ва эришилган мактаб таълими даражаси ёки ота-оналарнинг таълим даражаси каби хусусиятларни ўз ичига олади. Кекса ёшдаги аҳоли ҳолатларида никоҳ ҳолати, бандлик даражаси, оила ва оиладаги аҳвол, ногиронлик ва турар-жой бинолари ҳақидаги маълумотлар ёши ва жинси бўйича ўзаро фаолият таснифланган ва мамлакатлар учун қизиқарли бўлиши мумкин бўлган хусусиятларнинг намуналари бўлиб хизмат қилади. Мамлакатларга болалар, ёшлар ва қариялар ҳақида керакли маълумотларни тарқатишга мос келиши учун бу ва бошқа қизиқарли белгиларни рўйхатга олишда ишлатилиши керак бўлган таърифлар ва таснифларни таъминлаши тавсия этилади.

Ж. Мадрахимов

Ўзбекистон тумани Статистика бўлими бошлиғи

2024-04-02 18:02:39